

Tijdens het afgelopen festival organiseerde het netwerk-BZK een sessie over de aanbevelingen van de Staatscommissie Remkes. Doel van deze sessie was te zien hoe de leden van de VVD aankijken tegen die aanbevelingen. Daarmee ondersteunt het netwerk ons Kamerlid Tobias van Gent bij de standpuntbepaling over het rapport van de staatscommissie.

Over een fiks aantal aanbevelingen bleken de aanwezige leden het in grote mate eens te zijn. In het algemeen kon men instemmen met de aanbeveling gedeeld dat onze democratie niet optimaal functioneert omdat nogal wat kiezers zich niet goed vertegenwoordigd voelen en social media, nepnieuws, (hybride) terrorisme, criminelen en bijvoorbeeld antidemocratische partijen haar onder druk zetten. De aanwezige leden bleken in grote meerderheid tegenstander van het bindend correctief referendum dat de staatscommissie voorstelt. Ook de invoering van een gekozen formateur werd met een duidelijke meerderheid afgewezen. De leden waren het echter eens met de aanbeveling dat door politieke partijen verstuurd berichten herkenbaar moeten zijn als betaalde boodschap. Bovendien zou de politieke partij als afzender genoemd moeten worden, ook als de politieke boodschap door een bedrijf wordt verspreid of hoger in zoekmachines wordt gezet. Men vond het echter niet nodig, zoals de staatscommissie voorstelde, om de democratische kennis en digitale burgerschapsvaardigheden van jongeren via het onderwijs te versterken. In plaats daarvan meenden de leden dat juist ouderen ondersteuning nodig hebben bij het verwerven van deze vaardigheden. Tot slot stemden de aanwezige leden in groten getalen in met het voorstel van de staatscommissie om de Eerste Kamer het recht te geven wetsvoorstellen te wijzigen en vervolgens terug te sturen naar de Tweede Kamer, die dan het laatste woord over het gewijzigde voorstel heeft.

De aanwezige leden waren verdeeld over twee adviezen van de staatscommissie. Ten eerste was dat de aanbeveling om het kiesstelsel zo te wijzigen dat bij de Tweede Kamerverkiezingen kiezers een stem kunnen uitbrengen óf op de kieslijst als zodanig óf op een kandidaat op de lijst. Volgens dat voorstel wordt het aantal zetels dat een partij krijgt, bepaald door de stemmen die zijn uitgebracht op de lijst en op de afzonderlijke kandidaten bij elkaar af te zetten en dat aantal af te zetten tegen de stemmen die andere partijen zo hebben behaald. De zo door een partij behaalde zetels worden vervolgens toegewezen eerst aan de kandidaten op wie een persoonsstem is uitgebracht en pas daarna aan de overige kandidaten op de lijst, en wel volgens de lijstvolgorde. Door dit kiesstelsel neemt de invloed van de kiezers op de samenstelling van het parlement toe. Deze invloedtoename gaat echter ten koste van de invloed van de politieke partij op de samenstelling van de fractie. De door die partij bepaalde lijstvolgorde wordt immers minder belangrijk. Diverse argumenten pro en contra dit stelsel passeerden de revue. Tegenstanders van dit voorstel beklemtoonden dat op deze wijze het voor partijen lastiger wordt om een fractie voldoende divers samen te stellen, waarbij tevens aandacht is voor de inhoudelijke expertise van de verschillende leden. Voorstanders brachten daar tegen in dat expertise ook later verworven kan worden. Bovendien vroegen zij aandacht voor het feit dat kieslijsten nu feitelijk door een kleine groep partijbestuurders worden samengesteld, zeker nu het ledental van politieke partijen terugloopt. Een grotere invloed van de kiezer op de samenstelling van

een fractie zou tegenwicht kunnen bieden aan de invloed van deze kleine groep bestuurders.

Ten tweede waren de aanwezige leden verdeeld over het voorstel van de staatscommissie om een constitutioneel hof bevoegd te maken wetten aan de Grondwet te toetsen. Sommigen waren het eens met dit voorstel, omdat de Nederlandse rechter nu ook al wetten aan verdragen mag toetsen. Dat hij de wet niet aan de eigen Grondwet mag toetsen, vonden deze leden daarom ongerijmd. Andere waren tegen het advies omdat zij meenden dat toetsing aan de Grondwet in belangrijke mate een politieke beoordeling vergt. Zo'n beoordeling zou beter, in het bijzonder, door de Eerste Kamer kunnen geschieden, zoals nu ook al het geval is. Anderen meenden dat de Eerste Kamer te politiek is geworden om zich adequaat van die taak te kunnen kwijten. Volgens sommigen lag de oorzaak van dat politieke karakter van de Eerste Kamer in het kiesstelsel voor de Eerste Kamer. Omdat Eerste Kamerleden om de vier jaar gekozen worden door de leden van de provinciale staten, fungeren deze verkiezingen feitelijk als een tussentijdse beoordeling van het zittende kabinet. De gedachte kwam op om terug te keren naar het kiesstelsel voor de Eerste Kamer zoals dat voor 1983 bestond: toen werden de leden van de Eerste Kamer voor 6 jaar gekozen. De leden traden bovendien niet tegelijk af: om de 3 jaar werd de helft van de leden gekozen. De gedachte bestond dat de Eerste Kamer daardoor minder politiek zou worden en daarmee haar constitutionele toetsingstaak beter zou kunnen vervullen.